

**AZ AFRIKAI BIZTONSÁGHOZ SPECIÁLISAN KAPCSOLÓDÓ INTÉZMÉNYEK:
A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁGOK****SPECIAL INSTITUTIONS OF THE AFRICAN SECURITY: THE INTERNATIONAL CRIMINAL
COURTS**

Az afrikai béke és biztonság feltételeinek biztosításához speciálisan kötődnek azok a nemzetközi büntetőbíróságok, amelyek a legutóbbi fegyveres konfliktusok, háborúk legfőbb felelőseit, bűnelkövetőit üldözik, büntetőjogi felelősségre vonásukat végzik, hogy azok a nemzeti igazságszolgáltatási szervek hiányos kompetenciái (objektív vagy szubjektív akarati) okán büntetlenül ne maradhassanak. Ahogy az ENSZ BT is indokolja, egy ilyen fórum létrehozásának célja a legfőbb bűnösök felelősségre vonása, amelynek fontos szerepe van egy konfliktus utáni helyreállítás és a béke megőrzésének biztosításában.

To secure the conditions of African peace and security there are special international criminal courts which are involved in criminal intelligence, prosecution and execution of criminal procedure against those officials responsible for armed conflicts and warfare. They have the duty of making sure those war criminals cannot go unpunished for their crimes due to lack of competence (objective or subjective) of the national jurisdiction system. As the UN Security Council reasons that the main aim of forming such a forum is that the main war criminals are made responsible for their crimes and are punished accordingly which serves as an important purpose in the restoration and maintenance of peace after the conflicts have taken place.

A téma világszerte, így az afrikai kontinensen is érzékeny – politikával átitatott –, de a nemzetközi közösség nagyobb részének elkötelezettsége (többé-kevésbé) elegendőnek bizonyult a folyamatok beindításához. A jelenleg létező nemzetközi büntetőbíróságok közül az állandó *Nemzetközi Büntetőbíróság* (ICC),¹ az ENSZ BT által felállított *ad hoc Ruandai Nemzetközi Törvényszék* (ICTR),² továbbá a 2002-ben létrehozott *hibrid Sierra Leone Különleges Bírószág* (SLSC)³ tevékenysége érinti az afrikai országokat. Mindezek mellett pedig formálódik az az afrikai bírósági fórum is, amely a fentiek mellett felhatalmazást nyerhet nemzetközi bűncselekmények elbírálására.

Természetesen nem lehet megfeledezni arról, hogy az ilyen jellegű nemzetközi bíróságok joghatósága sosem elődleges, ellenkezőleg, mindig a nemzeti szervek joghatóságát kiegészítve, annak valamely „hibája, fogyatékosága” esetén a komplementaritás elvét alkalmazva léphet fel. Sőt a *pozitív komplementaritás* afrikai kivánalma elsősorban a nemzeti igazságszolgáltatási és bűnüldöző szervek támogatását, kapacitásuk kiépítését és hatékonyá tételét célozza meg, annak érdekében, hogy maguk váljanak alkalmassá a bűncselekmények felderítésére és elbírálására.⁴

¹ International Criminal Court.

² International Criminal Tribunal for Rwanda. A Bírószág hivatalos magyar megnevezése: az 1994. január 1. és 1994. december 31. között a Ruanda területén elkövetett népirtásért és a nemzetközi humanitáriusjog egyéb súlyos megsértéséért felelős személyek, valamint a szomszédos államok területén elkövetett népirtásért és egyéb hasonló jogsértésekért felelős ruandai állampolgárok megbüntetésére létrejött Nemzetközi Büntetőtörvényszék. Az ENSZ BT 955. (1994. nov. 08.) sz. BT határozatában hozta létre.

³ Special Court for Sierra Leone.

⁴ Don Deya: Is the African Court worth the wait. Forrás: <http://www.osisa.org/openspace/regional/african-court-worth-wait>

A NEMZETKÖZI BÜNTETŐBÍRÓSÁG ÉS AFRIKAI JOGESETEI

A súlyos nemzetközi jogsértéseket szankcionáló állandó jellegű nemzetközi büntetőbíróság felállításának korai gondolata és tényleges megvalósulása között évtizedek teltek el, de végül az ENSZ Rómában megrendezett diplomáciai konferenciáján 1998-ban a résztvevő államok elfogadták a Nemzetközi Büntetőbíróság (a továbbiakban: Bíróság) Statútumát, amely a 60. állam megerősítő nyilatkozatával az 2002. július 1-én lépett hatályba. A Bíróság joghatósága az azt elfogadó államok (automatikus joghatóságelve) körében háborús bűncselekmények, emberiség elleni bűncselekmények, népirítás és agresszió⁵ elkövetésével vádolt személyekre terjed ki.⁶ Az üldözendő bűncselekmények a részes államok területén, vagy a részesek állampolgárai által elkövetettek. A Statútumot jelenleg 122 – ebből 34 afrikai ország⁷ – állam ratifikálta, a Bíróság joghatósága elsősorban rájuk terjed ki. Mások egyes esetre vonatkozóan korlátozva is elfogadhatják a joghatóságot. Ezzel együtt a komplementaritás elvének értelmében az ICC csak akkor járhat el, ha az érintett állam nem képes, vagy nem kívánja gyakorolni joghatóságát.

A Bíróság eljárását egy állam, vagy a BT által egy ügynek az ügyész elé vitelével, vagy maga a főügyész hivatalból kezdeményezi. Az Ügyészi Hivatal büntetőeljárás indításának feltételeit vizsgálja, nyomozást vezet és ellátja a vádképviseletet.

A Bíróság szervezete tanácsokból (tárgyalás-előkészítő, elsőfokú és fellebbviteli) áll, amelyben 18 bíró tevékenykedik. Mindegyiküket 9 évre választják a részesek, ők pedig maguk közül elnököt és két alelnököt választanak. A Bíróság működését segíti, az adminisztratív feladatokat a Jegyzői Hivatal látja el.

Az ICC felállítása óta máig kizárólag Afrikában(!) elkövetett, az alábbi emberiség elleni és háborús bűncselekmények eseteiben indított eljárást, jelenleg 8 országot érintően 18 eljárás van folyamatban. Ezen túl további esetekben az Ügyészi Hivatal vizsgálja az eljárás indítás feltételeit, köztük Guinea és Nigéria esetében.

KONGÓI DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG

A Bíróság első esetben a Kongói Demokratikus Köztársaság területén, főként Ituri tartományban 2002. július 1. után elkövetett súlyos bűncselekmények felderítését kezdte meg mind az áldozatok, mind az igazság érdekében. Bár a Bíróság munkáját a nyomozások elhúzódnása miatt többször kellett már meghosszabbítani, a Bíróság elé állított hat vádlott közül a milicista vezér Thomas Lubanga Dyilo-t a Bíróság 2012 júliusában háborús bűnei, és 15 évnél fiatalabb gyermekkatona felhasználása miatt 14 év szabadságvesztésre ítélte. Az ítélet ellen fellebbeztek. A többieket is többrendbeli háborús és emberiség elleni bűncselekmény elkövetésével vádolja az ICC főügyésze.⁸

UGANDA

Az Uganda északi területein az LRA terrrorszervezet⁹ által elkövetett legsúlyosabb bűncselekmények miatt Museveni elnök 2003 decemberében az ICC főügyészehez fordult, aki 2004-ben nyomozást rendelt el a legfőbb elkövetők – LRA legfőbb vezetői – kézre kerítése és felelősségre vonása érdekében. Öt személy ellen adtak ki nemzetközi elfogatóparan-

⁵ Az agresszió fogalmi meghatározásával - az erőszakot kiváltó cselekmények listája- az ENSZ foglalkozik, az ICC pedig felállítása óta a bűncselekményként történő meghatározására törekszik. A Statútum 2010. júniusi módosítása határozza meg az agresszió bűncselekményét. A módosítást eddig 7 állam fogadta el, utolsóként 2013. jún. 4-én Botswana.

⁶ Római Statútum 5-8. cikk.

⁷ A Bíróság Statútumához Afrikából elsőként Szenegál csatlakozott 1999-ben, legutóbb pedig Elefántcsontpart, amely a 122. részes állammá vált 2013 májusában. Az észak-afrikai országokat a 2011-ben csatlakozott Tunézia képviseli. Algéria, Egyiptom, Marokkó és Szudán aláírta ugyan, de még nem ratifikálta az egyezményt. Részes államok listája elérhető az ICC honlapján. http://www.icc-cpi.int/en_menus/asp/states%20parties/Pages/the%20states%20parties%20to%20the%20rome%20statute.aspx

⁸ Egyiküket végül felmentették, és szabadon bocsátották 2011 decemberében, míg egy másik vádlottat máig sem sikerült elfogni.

⁹ Lord's Resistance Army.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. ZSIFKÓ Mariann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 2. szám

csot – egyikük időközben elhunyt –, de a helyi hatóságokkal való együttműködés ellenére elfogni őket még nem sikerült. Ennek ellenére a törekvések hozzájárultak a kormányerők és lázadók közti béketárgyalások folytatásához.¹⁰

SZUDÁN

Szudán *Darfur* tartományában történt események nemzetközi büntetőjogi szempontú kivizsgálását az ENSZ BT kezdeményezte a Nemzetközi Büntetőbíróságnál,¹¹ amelynek eredményeképpen az előzetes eljárást lefolytatták, majd a főügyész 2005-ben a vizsgálatindítás feltételeit megalapozottnak találta. A Bíróság 12 személy ellen adott ki elfogatóparancsot, egyesek már vizsgálati fogságban vannak.¹² Szabaddal van viszont a három legsúlyosabb vádakkal illetett személy, a Janjaweed milíciavezér, akit 50 rendbeli bűncselekmény elkövetésével vádolnak, a 42 rendbeli vádlott Ahmad Harun miniszter, valamint maga a szudáni elnök.

Az ICC 2009 márciusában rendelte el a hivatalban lévő szudáni elnök, Omar Hassan Ahmad al-Bashír letartóztatását kétrendbeli háborús, öt rendbeli emberiség elleni, és három rendbeli népirtás bűncselekmény vádjával. A döntést Szudán a nemzetközi közösség részéről szuverenitása megsértéseként értékelte, diplomáciai lépésekkel válaszolva, miközben Szenegál vezetésével több afrikai ország tiltakozott az ICC döntése ellen.¹³ Ennek ellenére az eljárás mérföldkőnek számít, mivel először fordul elő, hogy hivatalban lévő állami vezetővel szemben folyik nemzetközi büntetőeljárás. Ugyanakkor a több kiadott elfogatóparancs ellenére az elnök átadása a Bíróság részére nem történik meg, amely egyrészt komoly presztízvesztés az ICC számára, másrészt az igazság és megbékélés ellen hat a darfúri áldozatok és menekültek oldaláról.

KÖZÉP-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG

A Közép-afrikai Köztársaságban 2002-2003. között a kormányerők és lázadók közti konfliktus során tömegesen előforduló emberölések és nemi erőszak kivizsgálását, és a vádlottak perének előkészítését 2007-ben indították meg a Nemzetközi Büntetőbíróságon. Az eljárást maga a Közép-afrikai Köztársaság kormánya kezdeményezte 2004-ben. A tárgyalás-előkészítő tanács az egyetlen vádlottat – a kongói MLC vezetőjét¹⁴ – kétrendbeli emberiség elleni és három rendbeli háborús bűncselekmény vádjával 2010 novemberében utalta az elsőfokú tanács elé.

KENYA

A 2007. évi kenyai elnökválasztás kapcsán kialakult szituáció és az azt követő erőszakos cselekmények sora miatt az ICC illetékes 2010-ben vizsgálta a lehetséges felelősök körét, a szervezettségét, továbbá az elkövetett cselekmények súlyát mérlegelte annak érdekében, hogy a Bíróság dönthessen a főügyészi nyomozás engedélyezéséről. Végül 2011-ben három magas rangú kormánypárti politikus (miniszterek, parlamenti képviselő) által állítólagosan elkövetett bűncselekmények ügyében indult főügyészi vizsgálat. A vádpontok emberölés, üldözés és erőszakos kitelepítés köréből kerülnek ki.¹⁵ Az előkészítés folyamatban van, a vádlottak perei várhatóan 2013 júliusában és szeptemberben kezdődnek.

¹⁰ Ádány Tamás Vince - Bartha Orsolya - Törő Csaba: A nemzetközi fegyveres összeütközések joga, Zrínyi Kiadó 2009. p 330.

¹¹ Mivel Szudán nem részese a Római Statútumnak, kizárólag az ENSZ BT /1593 (2005) határozat/ indítványozhatta 2005-ben a főügyésznél az eljárást, aki júniusban megindította a bűncselekmények nyomozását.

¹² Az Európai Parlament felszólította a szudáni kormányt és a nemzetközi közösséget, hogy teljes mértékben működjenek együtt a Nemzetközi Büntetőbírósággal a büntetlenség felszámolása érdekében.

¹³ <http://www.sudantribune.com/spip.php?article28241>

¹⁴ Movement for the Liberation of Congo.

¹⁵ Forrás: <http://www.icc->

http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200109/Pages/situation%20index.aspx

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. ZSIFKÓ Mariann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 2. szám

LÍBIA

A Líbiában a 2011. év tavaszán történt események, a civil lakosság ellen elkövetett cselekmények és az emberi jogok folyamatos megsértése miatt indult nemzetközi beavatkozás. A líbiai kormány ENSZ BT általi felszólítása és a bevezetett szankciók (fegyverembargó, repülési tilalom stb.) mellett a BT 1970 (2011. febr. 26.) számú határozata már ajánlást is tartalmaz a Nemzetközi Büntetőbíróság tájékoztatására.

A BT kezdeményezte eljárás során a Bíróság 2011 júniusában bocsátott ki elfogatóparancsot Kadhafi elnök, Saif Al-Islam nevű fia és a líbiai hadsereg egy vezetője ellen emberiség elleni bűncselekmények vádjával. (Kadhafi 2011. novemberi halálát követően az eljárást ellene megszüntette a Bíróság.) 2013 májusában a Bíróság elutasította Líbia elfogadhatatlanság¹⁶ iránti kifogását és figyelmeztette a gyanúsított átadásának kötelezettségére.

Ezen felül az ICC főügyésze 2012 novemberében felszólította az új líbiai kormányt, hogy ne adjon amnesztiát a forradalom alatt háborús bűncselekményeket elkövetőknek.¹⁷

ELEFÁNTCSONTPART

Elefántcsontparton a 2002 és 2010 között elkövetett erőszakos cselekmények (emberölés, nemi erőszak) tömeges előfordulása alapozta meg a háborús bűncselekmények és emberiség elleni bűncselekmények elkövetésének ICC általi vizsgálatát. Jelenleg a volt elnök és felesége áll vád alatt emberiség elleni bűncselekmények közvetett módon történő elkövetése vádjával. Az eset érdekessége, hogy az eljárás Elefántcsontpartnak az ügyre vonatkozó, a Bíróság joghatóságának való alávetésével indulhatott. Ennek oka, hogy az ország már 1998-ban aláírta, de csak 2013. február 15-én ratifikálta a Bíróság Statútumát, amely most májusban lépett hatályba. Így az eljárás a Római Statútum 12. cikk (3) bekezdése szerint a *nem* részes államnak a Bíróság adott ügyre vonatkozó joghatóságának elismerése folytán került megindításra.

MALI

A 2012. évi eseményekkel kapcsolatban a mali igazságügyi miniszter fordult az ICC-hez, a Mali északi részén kialakult fegyveres konfliktus során emberiség elleni és háborús bűncselekményeket elkövető személyek felkutatása és megbüntetése miatt, arra való hivatkozással, hogy a mali bíróságok ezt az adott szituációban nem képesek kezelni.¹⁸ Az előzetes vizsgálat alapján az Ügyészi Hivatal 2013. január közepén indított hivatalos nyomozást a Maliban 2012 januárja után elkövetett bűncselekmények felderítése érdekében.

A RUANDAI NEMZETKÖZI TÖRVÉNYSZÉK TEVÉKENYSÉGE

Az ad hoc nemzetközi büntetőbíróságot (a továbbiakban: Bíróság) a Ruandában és a szomszédos államok területén 1994. év folyamán elkövetett néptársért, emberiség elleni bűncselekmények és a genfi egyezmények közös 3. Cikkének és a II. kiegészítő jegyzőkönyvének megsértéséből fakadó bűncselekmények elkövetéséért felelős személyek felkutatása, és felelősségre vonása céljából hozták létre.¹⁹ Mivel nem nemzetközi összeütközés, hanem polgárháború zajlott, az elkövetett háborús bűncselekmények nem estek a négy genfi egyezmény, sem az I. kiegészítő jegyzőkönyv hatálya alá, ezért a fenti, a nem nemzetközi fegyveres összeütközés minimális szabályait előíró közös 3. cikk, továbbá a nem nemzetközi fegyveres összeütközés szabályaira vonatkozó II. kiegészítő jegyzőkönyv szerepel a Statútumban.

¹⁶ A Statútum 17. cikke tartalmazza az ügyek Bíróság általi elfogadhatóságának szabályait.

¹⁷ Az ICC és a nemzetközi közösség a büntetlenség felszámolása érdekében a bűnelkövetőknek politikai hovatartozástól és a forradalomban való szerepvállalásuktól függetlenül történő felelősségre vonása mellett száll síkra. Forrás: MTI 2012. november 8.

¹⁸ Forrás: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/A245A47F-BFD1-45B6-891C-3BCB5B173F57/0/ReferralLetterMali130712.pdf>

¹⁹ A BT az ENSZ Alapokmány VII. fejezetére alapítva, a 955. (1994) számú határozatával hozta létre.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. ZSIFKÓ Mariann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 2. szám

A tanzániai székhelyű Bíróság működését 1995-ben kezdte meg, nyomozásait 2004 végéig, a peres eljárásokat 2008 végéig, teljes tevékenységét 2010-ig kellett volna befejezni az 1573 (2003) számú BT határozat értelmében. (Ezen időpontok meghosszabbításra kerültek, egyes esetekben ítélet 2013. évben is született.)

A Bíróságot 16 bíró alkotja, három elsőfokú (egyenként 3 bíróval) és egy fellebbviteli tanácsban (5 bíró) ítéleznek. Ez utóbbi fellebbviteli fórum Hágában székel és egyben az ICTY²⁰ fellebbviteli fóruma is. 2002. óta 18 *ad litem* (eseti, a perhez rendelt) bíróval egészült ki a szervezet.

A Bíróság több tucat vádolt ellen folytatott le pert: 72 elsőfokú ítélet már megszületett, 16 fellebbezés van folyamatban, 4 esetben az eljárások nemzeti bíróságnak átadása történt meg, és néhányan már a kiszabott büntetésüket is letöltötték. A legsúlyosabb esetekben a Bíróság életfogytig tartó, vagy hosszú idejű szabadságvesztést is szabott ki már.

A Bíróság az igazság és béke fontosságát hangsúlyozva felszólítja az afrikai országokat, hogy a ruandai népirtás elrettentő példaként álljon előttük annak érdekében, hogy ez soha többé ne ismétlődhessen meg a kontinensen. Figyelmeztet, hogy sok afrikai államban – különösen diktatúrákban – a hatóságok és igazságszolgáltatási szervek gyengesége miatt a bűncselekmények elkövetőinek büntetlenül maradása vált jellemzővé. Az ITCR ez ellen vette fel a harcot.²¹

A SIERRA LEONE KÜLÖNLEGES BÍRÓSÁG TEVÉKENYSÉGE

A Sierra Leone Különleges Bíróságot (a továbbiakban: Bíróság) a Sierra Leone-i kormány az ENSZ-szel²² közösen állította fel – az ország területén 1996. november 30. után – a humanitárius jog és a helyi büntetőtörvénykönyv súlyos megsértéséért felelős személyek felelősségre vonása céljával.²³ A Bíróság a Sierra Leone-i Legfelsőbb Bíróság részeként, elsőfokú és fellebbviteli tanácsként működik. Eredetileg csak három évre hozták létre, de ez nem bizonyult elegendőnek, ezért mandátumát meghosszabbították.

Mind a befejezett eljárások, mind a folyamatban lévők vádlottjait a Bíróság többrendbeli háborús, humanitárius jog elleni és emberiség elleni bűncselekményekkel vádolja.

Ebben az esetben külön problémát jelent, hogy a megállapodás nem tartalmaz az ENSZ-tagoknak együttműködési kötelezettséget a Bírósággal. Ezen felül a térség államainak együttműködési hajlandósága sem kellő szintű. Ezt mutatta például, hogy Nigéria évekig megtagadta a volt libériai elnök Charles Taylor átadását a Bíróság részére.

Ennek ellenére a Taylor elleni eljárás példa értékű, ahogy az ítélete is. 2012 májusában ez a nemzetközi büntetőbíróság ítélte el az első volt államfőt 11 rendbeli háborús és emberiség elleni bűncselekmények miatt. A vádak szerint libériai elnökként (1997-2003) gyémántokért cserébe felfegyverezte a szomszédos Sierra Leone-i polgárháború (1991-2002) lázadóit, ráadásul Taylor szerepe miatt az 1999-es békeszerződés is összeomlott, három évvel meghosszabbítva a konfliktust.²⁴ Charles Taylort a bűncselekmények elkövetéséért 50 év szabadságvesztésre ítélték.

KONKLÚZIÓ

A nemzetközi fegyveres konfliktusok a 20. és 21. század fordulóján is együtt járnak súlyos nemzetközi bűncselekményekkel. A nemzetközi közösség részéről viszont erős igényként jelentkezik, hogy az államok felelőssége mögött ne

²⁰ A Volt Jugoszlávia Nemzetközi Büntetőtörvényeszk.

²¹ Forrás: <http://www.unictr.org>

²² ENSZ BT 1315 (2000) számú határozata hozta létre.

²³ Mint ilyen, hibrid bírósággént csak részben alapul a nemzetközi jog szabályain, és az állam meglévő bírósági rendszerébe beépített nemzetközi elemek által hozzák létre.

²⁴ http://kitekinto.hu/afrika/2012/04/26/charles_taylor_hivatalosan_is_bnos/#.Ubtzw5xbiPO

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. ZSIFKÓ Mariann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 2. szám

bújhassanak meg, ne maradjanak büntetlenül a legfőbb felelős személyek, és vállalják felelősségüket az e célból különböző alapokon felállított nemzetközi büntetőbírósi fórumok előtt.²⁵

Az egyik legfontosabb mögöttes érdek mindenképpen az „igazság szolgáltatás” a bűncselekmények áldozatai részére, amely hozzájárulhat az érintett konfliktusok csillapításához, rendezéséhez és a restaurációhoz. Az afrikai konfliktusokra ez különösen igaz, azonban komoly nehézségekkel is jár. A fenti bíróságok előtt olyan ügyek szerepelnek, amelyek egyrészt a létező legsúlyosabb jogsértéseket vizsgálják, a másik sajátosságuk pedig, hogy nemcsak az áldozatok milliós száma, de egyes esetekben az elkövetők többes létszáma is jellemzi az adott konfliktust. A ruandai események, a népirtás mindkét szembenálló fél részéről tömeges elkövetéssel valósult meg. Az elkövetők jelentős részének kézre kerítése is gondot okoz, tetézve azzal, hogy egyes államok nem hajlandók ebben segíteni a nemzetközi fórumokat. Gondolhatnánk, hogy ez önmagában szinte lehetetlenné teszi a felelősök megbüntetését, pedig a nemzetközi fórumok csupán a legfőbb elkövetők, vezetők felelősségre vonását vállalhatják fel.

Másik fontos jelenség az afrikai ügyek kapcsán, a bíróságok munkájának respektálásának kérdése, amely a fenti érdekek érvényesülését erősítheti, vagy gyengítheti. Ez alatt a nemzetközi büntetőtörvényszékek tevékenységéhez az érintett államok és hatóságok, és egyes nemzetközi szervezetek(!)²⁶ részéről való hozzájárulás, támogatás, vagy éppen akadályozás érthető. Bár a bíróságok statútumai és megállapodások elviekben rögzítik (sajnálatos kivétel is akad) a nemzetközi jogalanyok körének együttműködési kötelezettségét, azonban ennek gyakorlati megvalósulása afrikai viszonyok között jelenleg is teljesen kétesélyes. A gyanúsítottak kiadását nemcsak a saját államaik akadályozzák, több esetben a többi ország sem képes, nem hajlandó érvényt szerezni a nemzetközi bíróságok elfogatóparancsainak.

Mindez pedig a nemzetközi közösség erőfeszítéseinek és konkrétan az adott nemzetközi bíróságok tevékenységének és presztízsének csorbulását eredményezi, mögötte pedig a megbékélés és rendezés folyamatai szenvednek súlyos veszteségeket.

Vajon az afrikai oldalról felmerülő – egy saját nemzetközi büntetőjogi fórum felállítására vonatkozó – igény megoldhatná ezeket a problémákat? Alkalmassá lehetne tenni az Afrikai Unió máris „agyon pofozgatott” bíróságát, hogy áthatoljon például Szudánnak vagy Líbiának saját háborús bűnös (hivatalban lévő) vezetői köré emelt falain?²⁷ Érvényt tudna szerezni az afrikai államok együttműködési kötelezettségének? Hajlandó lenne az AU érdemi módon szankcionálni az államok ez irányú kötelezettségzegését?

Félő, a válaszokat nem a közeljövő szolgáltatja majd, de mindenképpen megfontolandó kérdés mind a nemzetközi közösség, mind annak afrikai tagjai részére, hogy mennyiben jelentene a mai kihívásokra megoldást az Afrika Bíróság ez irányú alakítása. Talán azt mindenképpen remélhetnénk tőle, hogy az AU komolyabban venné saját bíróságát.

Kulcsszavak: nemzetközi büntetőbírósi fórum, háborús bűncselekmény, emberiség elleni bűncselekmény, népirtás

Key words: international criminal court, war crime, crime against humanity, genocide

FELHASZNÁLT IRODALOM

Ádány Tamás Vince - Bartha Orsolya - Törő Csaba: A nemzetközi fegyveres összeütközések joga, Zrínyi Kiadó 2009. p 330.

²⁵ Lásd bővebben: Lattmann Tamás: A nemzetközi büntetőbírósi fórumok működésének rendszere, különös tekintettel a Nemzetközi Büntetőbírósi Fórumra – politika, parancs vagy jog?, In: Kirs Eszter (szerk.): Egységesedés és széttagolódás a nemzetközi büntetőjogban, Bíró Kiadó, Miskolc, 2009., 9-24. o.

²⁶ Az Afrikai Unió az ICC követelményeit semmibe véve kompetens személyként kezeli, és saját rendezvényeire teljes jogú tagként invitálja például a körözés alatt álló szudáni elnököket.

²⁷ A BT az ICC elé utalt szudáni részéről és líbiai jogesetek utalással összefüggő problematikáit vizsgálja Lattmann Tamás: *Az ENSZ Biztonsági Tanács által a Nemzetközi Büntetőbírósi Fórum elé utalt helyzetek: parancs és politika, avagy a kudarc fokozatai* című tanulmányában. Forrás: Kül-Világ, No. 4. (2012), 30-41. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. ZSIFKÓ Mariann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 2. szám

Blahó András - Prandler Árpád: Nemzetközi szervezetek és intézmények, Aula 2005. p 143-153.

Lattmann Tamás: A nemzetközi büntetőbírói fórumok működésének rendszere, különös tekintettel a Nemzetközi Büntetőbíróságra – politika, parancs vagy jog?, In: Kirs Eszter (szerk.): Egységesedés és széttagolódás a nemzetközi büntetőjogban, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2009., 9-24. o.

Lattmann Tamás: „Az ENSZ Biztonsági Tanács által a Nemzetközi Büntetőbíróság elé utalt helyzetek: parancs és politika, avagy a kudarc fokozatai” Kül-Világ, No. 4. (2012), 30-41. o.

ENSZ BT 955 (1994), 1315 (2000) és 1593 (2005) számú határozatai

Don Deya: Is the African Court worth the wait. <http://www.osisa.org/openspace/regional/african-court-worth-wait> (Letöltés: 2013. március 20.)

http://www.icc-cpi.int/EN_Menus/ICC/Pages/default.aspx

<http://www.sc-sl.org/>

<http://www.unict.org/>

<http://www.sudantribune.com/spip.php?article28241>

http://kitekinto.hu/afrika/2012/04/26/charles_taylor_hivatalosan_is_bnos/#.Ubtzw5xbiP0